

POJAM OTKUPLJENJA U NAUČAVANJU IVANA PAVLA II.

Ako se u kršćanstvu može govoriti o nekoj temeljnoj istini na kojoj ono gradi svoj život, onda je to bez sumnje upravo otajstvo čovjekova otkupljenja po Isusu Kristu, sinu Božjemu, Riječi Božjoj koja je postala čovjekom da bi čovjeka zaglibljena u grijeh i neprijateljstvo s Bogom uzdigla do neslućenih vrhunaca ljubljene djece Božje i baštinika kraljevstva zadobijenog pashalnim misterijem križa, smrti i uskrsnuća Otkupiteljeva. Jasno je samo po sebi da Crkva kao sakrament spasenja u svijetu osobitu pažnju posvećuje otajstvu otkupljenja, odakle izvire njezin temelj i gdje je vrelo milosti svima, budući da »mistično tijelo Kristovo« njime raspolaze.

Budući da je moj zadatak u kratkom prikazu iznijeti način na koji sadašnji papa Ivan Pavao II. shvaća pojam otkupljenja, smatrao sam da je dovoljno proučiti i prikazati onaj njegov dokument koji se posebno bavi otajstvom otkupljenja, a to je bula o objavi Jubileja u povodu 1950. obljetnice otkupljenja *Aperite portas Redemptori — Otvorite vrata Otkupitelju*.

U buli *Otvorite vrata Otkupitelju*, Papa ne pokazuje želju da na školski način tumači pojam otkupljenja: već je u govoru kardinalima 23. prosinca 1982., tj. prilikom najave izvanrednog jubileja, pokazao želju da upravo teolozi na svojoj razini, ako je to moguće, još više nego do sada rasvijetle tu temeljnu tajnu naše vjere. Ipak će svatko tko pažljivo čita pronaći da je duhovni i pastoralni vidik bule utemeljen na biblijskoj teologiji sazdanom uglavnom na tekstovima iz poslanica svetog Pavla. U biti, Papa se, što se tiče pojma otkupljenja, naslanja na pavlovsku teologiju.

Ivan Pavao II. duboko je svjestan svoje uloge u tajni otkupljenja

Ako pape prosuđujemo s obzirom na pojam otkupljenja, tj. kakav je njihov odnos prema tom središnjem otajstvu kršćanske vjere, onda za Ivana Pavla II. možemo reći da je duboko svjestan te tajne otkupljenja čovječanstva. To je vidljivo iz mnogih njegovih govora i spisa, a napose je značajan njegov govor na početku pontifikata kada je dramatskim tonom uzviknuo nezaboravne riječi koje će na neki način postati i program i inspiracija njegova pontifikata: »Otvorite vrata Otkupitelju, dapače, razbijte vrata pred Otkupiteljem!«

Te će riječi biti početak i glavni motiv bule o najavi izvanrednog jubileja 1950. godišnjice otkupljenja *Otvorite vrata Otkupitelju*. U tom kontekstu važna je i činjenica da njegova programska enciklika počinje riječima: *Redemptor hominis — Otkupitelj čovjeka*.

U buli *Otvorite vrata Otkupitelju* izričito kaže da su mu od časa izbora na Petrovu Stolicu »osjećaji i misli bili sve više usmjereni na Krista kao Otkupitelja, na njegovo vazmeno otajstvo, vrhunac Božje objave i vrhovno ostvarenje milosrđa Božjega prema ljudima svih vremena«.

»Naime, sveopći ministerij, svojstven rimskom biskupu, potječe od događaja otkupljenja izvršenog od Krista njegovom smrću i uskrsnućem, i od samog je Otkupitelja stavljen u službu istog događaja, koji u cijeloj povijesti spasenja zauzima središnje mjesto« (Br. 1).

Upravo ta svijest, kako se dobro vidi iz citata koje je Ivan Pavao II. stavio na početak bule *Otvorite vrata Otkupitelju*, postala je, čini se, *središnja tema sadašnjeg pontifikata* i glavni razlog proglašenja ove izvanredne svete jubilarne godine Otkupljenja. Sazivom ovog jubileja Papa želi da otajstvo Otkupljenja »dublje prodre u misao i djelatnost cijele Crkve« (Br. 2).

Bitni elementi pojma otkupljenja u Ivana Pavla II.

Otkupljenje je, kako to naglašava i Ivan Pavao II., *prijelomni događaj u povijesti ljudskoga roda*, tj. to je čin koji je objektivno prisutan u ljudskoj povijesti, događaj koji se stvarno zbio prije 1950 godina. Papa, premda se osvrće na jubilej 1900. godišnjice otkupljenja što ga je 1933. objavio Pio XI., izričito kaže, da, poput Pija XI., ni on ne želi ulaziti u pitanje točnog datuma Gospodinove smrti na križu, o čemu može biti egzegetskih rasprava. Budući pak da je taj događaj imao velike posljedice na cijelo čovječanstvo i na njegov duhovni razvoj te da je za nas kršćane taj događaj postao središnja točka povijesti, pristoji se da ga prikladno proslavimo i da ga sebi i drugima posvijestimo.

Otkupljenje je otajstvo koje svoj bogati i nedokučivi sadržaj ima u samom događaju, otajstvo koje mi svojim razumskim dosegom nikada ne bismo mogli dokučiti da nam nije otkriveno u Objavi. Na tom temeljnom otajstvu mi gradimo svoj kršćanski život temeljeći svoju vjeru na riječi Božjoj. Otajstvo otkupljenja nikada neće biti otkriveno ljudskom umu u svim svojim bogatim sadržajima i dimenzijama jer je transcendentno ljudskoj mudrosti, jer u sebi sadrži »višu mudrost«, donckle dostupnu i provjerenu u »nauci svetih«: kroz beskrajnu ljubav Boga, koji se predaje i daje čovjeku i za čovjeka, kroz istinu, pravdu i svetost. I čovjek i stvari bez Boga nemaju svoje opravdanje ni svoj pravi razlog postojanja: s Otkupljenjem u njih je ušao novi život, milost. Kad je pak čovjek u grijehu i u ne-milosti, on je i dalje pred otvorenim vratima Božje milosti, zbog *Božjeg milosrđa* uvijek se može priključiti povorci svetih. Jer Isusa, našega Otkupitelja, »koji je bio bez ikakva grijeha Bog učini mjesto nas grijehom, da mi u njemu postanemo pravednošću Božjom« (2 Kor 5,21).

Otkupljenje se redovito živi u otajstvu Crkve (Br. 3), ali mora postati *subjektivna stvarnost* u svakom čovjeku koji prihvaća Krista kroz vjeru, a svoju

grešnu savjest pere u krvi Jaganjca pokorom u osobnom *obraćenju* — *metanoia* (Hebr 9,14). Tom osobnom priključenju otajstvu otkupljenja, tom stalnom napa-
janju na »Izvoru spasenja«, koje postaje pastoralni problem i problem svakog
konkretnog kršćanina, Papa posvećuje osobitu brigu.

Pastoral u službi otajstva otkupljenja

Kada je Ivan Pavao II. odlučio da proglasi izvanredni jubilej Otkupljenja, imao je nakanu da svim kršćanima na osobit način posvijesti činjenicu da su svi ljudi otkupljeni i da to onima koji krštenjem već pripadaju spasenom narodu, donosi i određene odgovornosti (Br. 4). Radi se o tome da je »ovo jako vrijeme u kojem je svaki kršćanin pozvan na dublje ostvarivanje svoga zvanja, na pomirbu s Ocem u Sinu, a potpuno će postići svoj cilj samo ako urodi novom zauzetošću svakoga i svih u službi pomirenja ne samo među svim učenicima Kristovim, nego i među svim ljudima, i u službi mira među narodima« (Br. 3). To kršćansko sveopće pomirenje mora biti u službi općih razloga jer svako društvo u kojem bude više obraćenih bit će svetije, bit će bliže idealu mira, ljubavi i radosti.

»Ova redovna godina« — kako sretno izriče Papa — »slavljena je na izvanredan način.« U čemu pak treba tražiti pastoralno značenje ovog jubileja? »U ponovnom otkrivanju i življenoj praksi sakramentalne ekonomije Crkve« — odgovara Ivan Pavao II. »Otkupljenje je, naime, priopćeno čovjeku objavom Riječi Božje i *sakramentima*, u onoj božanskoj ekonomiji za koju je Crkva kao tijelo Kristovo, ustanovljena kao sveopći sakrament spasenja« (Br. 3).

Govoreći o specifičnoj ulozi svakog sakramenta posebno, Papa izričito napominje da ova godina Otkupljenja u svojem pastoralnom naglasku stoji na liniji one koju je 1975. proglasio Pavao VI., određivši joj kao prvotni cilj obnovu u Kristu i *pomirenje s Bogom*. »Ne može, naime, biti duhovne obnove koja ne bi izlazila iz pokore i obraćenja« (Br. 4). »Sloboda od grijeha je plod i prvotni zahtjev vjere u Krista otkupitelja i njegovu Crkvu« (Br. 4).

Zato se u procesu pripadanja i osobnog sudjelovanja u otkupljenju osobito naglašava *vrijednost sakramenta pokore*, jer »u službi slobode ustanovio je Gospodin Isus u svojoj Crkvi sakrament pokore, da bi svi oni koji su sagriješili poslije krštenja mogli pomiriti se s Bogom kojeg su uvrijedili, i sa samom Crkvom koju su ranili« (Br. 5).

Ako se osvrnemo na dvije enciklike Ivana Pavla II., onda ćemo se uvjeriti da i *Redemptor hominis* i *Dives in misericordia* daju sasvim konkretne pastoralne indikacije svećenicima koji u svojem apostolskom naporu treba da djeluju tako da budu »objektivna stvarnost otkupiteljskog otajstva«, stvarnost koja bi bila prilika za »subjektivno priključenje svakog vjernika«. Zato su uglavnom svećenici *ministri Božjeg milosrđa*: — kroz proročku službu propovijedanja i svjedočenja, kroz slavljenja euharistijskog otajstva i kroz blaženstvo milosrđa.

Dakle, svećenicima se naglašava da posebnu pažnju u ovoj godini posvete sakramentalnoj ispovijedi: »Zahtjev je samog otajstva Otkupljenja da služba pomirenja, koju je Bog povjerio pastirima Crkve, nađe svoje sunaravno ostvarenje u *sakramentu pokore*. Za to su odgovorni biskupi, koji su u Crkvi ekonomiji milosti što proistječe iz svećeništva Kristova, danog u dio njegovim službenicima, ta-

koder i kao ravnateljima pokorničke discipline; odgovorni su za to *svećenici*, koji se mogu sjediniti s nakanom i ljubavlju Kristovom, osobito dijeleći sakrament pokore« (Br. 6).

U mnogim svojim govorima Papa spominje da smo u praskozorju novog tisućljeća Otkupljenja i poziva da ovaj preostali odsjek vremena živimo u »obnovljenu i produbljenju *duhu Došašća*, koji će (Crkvu) pripremiti na već blizu treće tisućljeće s istim osjećajima s kojima je Djevica Marija očekivala rođenje Gospodino u poniznosti naše ljudske naravi« (Br. 9). Papa u Mariji vidi »prvu otkupljenu« koja je također uzor Crkvi: »I kako je Marija pristajući na Riječ Božju, postala Majkom Isusovom i potpuno posvetila samu sebe osobi i djelu svoga Sina, služeći otajstvu *Otkupljenja*, tako Crkva mora proglašavati danas i vazda da poznaje, među ljudima, samo Isusa Krista Raspetoga, koji je za nas postao mudrost, opravdanje, posvećenje i otkupljenje. Tim svjedočenjem za Krista Otkupitelja i Crkva će kao Marija, moći zapaliti plamen nove nade za sav svijet« (Br. 9).

Kristovo otkupljenje u ovoj jubilarnoj godini također može biti i prilika za *ekumensko približivanje* braći koja vjeruju da je Isus Krist naš Otkupitelj: takva su kršćanska braća s nama »u stvarnom, premda ne u potpunom zajedništvu, jer su sjedinjena u vjeri u utjelovljenog Sina Božjega, Otkupitelja i Gospodina našega, i u zajedničkom krštenju« (Br. 10).

Svi oni koji su odgovorili Božjem izboru da bi poslušali Isusa Krista i bili pošćropljeni njegovom krvi te tako postali dionici njegova uskrsnuća, vjeruju:

- da je Otkupljenje od ropstva grijeha dovršenje cijele božanske Objave;
- da je Otkupljenje vrhovno čovjekovo uzvišenje;
- da čovjek i sva njegova povijest primaju puninu značenja samo od neoborive sigurnosti da je »Bog toliko ljubio svijet da je Sina svojega jedinorođenoga dao za nj, da nitko tko u njega vjeruje ne umre, nego da ima život vječni« (Iv, 3, 16) (Br. 10).